

Opiniërende gesprekken in de bovenbouw HAVO-VWO

1 januari 1995

Auteur: Hans Goosen

Volume: 26

Nummer: 2

Pagina's: 44-52

Documenten

- [moer_jrg26_011.pdf](#)

de scholen die moeten immers sneller van hans goosen methode wisselen meer geld aan methodes uitgeven dus en wie zijn er per slot van rekening het meest bij gebaat dat de omloopsnelheid van taalmethodes omhoog gaat precies opiniërende gesprekken de educatieve uitgeverijen de uitgeverijen hebben in die zin een zelfde belang bij het in de bovenbouw deltaplan taal als rijkswaterstaat heeft bij het deltaplan voor de grote rivieren dijken is havo vwo geld voordat scholen hun geld aan nieuwe boeken uitgeven moeten de uitgeverijen eerst maar eens waarmaken dat hun moderne methodes beter toegesneden zijn op de eisen van deze tijd het voortgezet onderwijs gaat weer eens op de heling na de invoering van de basisvorming in 1993 maar wat zit ik me nu toch op te winden is het nu de beurt aan de tweede fase de plannen bestaan die deltaplancommissie voor het taal beloven een ingrijpende onderwijs vernieuwing voor onderwijs en dat deltaplan taalonderwijs de laatste jaren van het havo en vwo zelfstandig eigenlijk wel leren vakintegratie en communicatief onderwijs staan een opvallende overeenkomst tussen de basisvorming en de plannen voor de tweede fase is dat er relatief veel aandacht is voor spreken en luisteronderwijs eerdere hervormingen lieten deze vaardigheden en meestal links liggen de roep om communicatief onderwijs plaatst zich echter stevig op de voorgrond veel docenten leken wel overtuigd van het belang sinds enige jaren realiseren steeds meer docenten en didactici zich dat spreken en luisteren eigenlijk niet vergeten mogen worden het ontbrak echter wangedeslesmateriaal en een deugdelijke didactiek met de hete adem van de tweede fase plannen in de nek moet daar verandering in komen binnen drie jaar moeten de bovenbouwmethodes voorzien zijn van een deugdelijke spreken en luisterlijn hoe die leerlijn er uit moet zien is echter nog onduidelijk hans goosen beschrijft hieronder zijn aanpak en de overwegingen die tot deze aanpak hebben geleid jaarlijks oefent hij spreken en luisteren in klas 4 van het havo en klas 5 vwo zodat te beweren dat hij het ei van columbus heeft gevonden laat hij zien hoe in ruim tien lessen het opiniërend gesprek onderwezen kan worden de leerlingen spelen daar bij een actieve en zelfstandige rol zowel bij de voor

bereiding als bij de evaluatie van de gesprekken om het ook voor andere docenten mogelijk te maken deze lessen uit te voeren besteedt Hans Goosen veel aandacht aan de organisatie in de klas. In 1995 deed een verantwoording van mijn keuze boven onderwerpen zoals argumentatie theorie procedures voor het schrijven van teksten de cvsr voorstellen met betrekking tot de stem- en spellingregels. Mondelinge vaardigheden zijn het kortst ik kies bij mondelinge vaardigheden ook niet omschreven op de volgende manier met in de eerste plaats voor de voordracht met aan het onderdeel mondelinge taalvaardigheid dacht voor argumenteren en presenteren spreek en luistervaardigheid in onderling omdat die vaardigheden al gemakkelijk aan verband wordt gedoeld op de vaardigheid in dacht krijgen bijvoorbeeld bij het analyseren het deelnemen aan minimaal een van de volgende betogende teksten en het leren schrijven gedachte-wisselingen in uiteenzettende van betogen of beschouwende voordracht met vragen na daarnaast heeft mijn voorkeur voor het op betogende voordracht met discussie na debatierende gesprek te maken met het feit dat ik de 2 groepsdiscussies cvety rapport 1991 de leerlingen juist wil laten ervaren dat er ook plaats is een andere kant bestaat van goed kunnen de lessenreeks die ik hieronder bespreek is discussieren namelijk het kunnen leren van een uitwerking van punten in de groepsdiscussies elkaar het kunnen leren van elkaars vragen ik spreek zelf meestal over opinierende opmerkingen tegenwerpingen taal heeft versprekken om duidelijk te maken dat het geen schillende functies naast de aandacht voor de groepsdebatten zijn waarin leerlingen tevoren communicatieve functie van taal is het ook van vaststaande opvattingen over een steelling moet belang te ervaren wat de conceptualiserende ten verdedigen in een opinierend gesprek zie functie kan inhouden zoals je aan de ene kant je een open gedachtenwisseling tussen de kunt leren communicatief te schrijven en aan gespreksdeelnemers om tot een verheldering de andere kant kunt leren door schrijven zo is van standpunten of tot nieuwe gedachten te er ook een verschil tussen het leren betogen en komen het leren door praten in opinierende gesprekken kan dat laatste gemakkelijk gerealiseerd voor mijn lichte voorkeur voor het opinierend worden in de analyse en beoordeling van de gesprek boven het debat en de voordracht heb gesprekken geef ik dan ook veel aandacht aan ik een paar argumenten de vraag op welke wijze gespreksdeelnemers natuurlijk is het debat zeker geschikt om te de gedichtenontwikkeling hebben gestimuleeren argumenteren overtuigend te presenteerd de onderstaande lessenreeks is in die zin in die zin bereid het debat goed voor op beperkt dat het accent vooral ligt op het leren het schrijven van een betogende tekst maar in constructief deel te nemen aan een groeps de alledaagse werkelijkheid kom je het debat gesprek het leren discussieren is hier nog doel bijna niet tegen in ieder geval zelden in op zich als het groepsgesprek wordt gebruikt situaties die inhoudelijk vruchtbaar zijn denk als middel als werkvorm dan krijgt het leren maar aan de verkiezingsdebatten allerlei voor door praten de volle kans dergelijke gesprekken van opinierende gesprekken komen kunnen binnen het vakgebied nederlands daar-entegen heel vaak voor in het dagelijks gerealiseerd worden bijvoorbeeld in een leven als een op zichzelf staand gesprek maar documentatiefase voor het schrijven van een ook als onderdeel van een probleemoplossend opstel of in de bespreking

van een klassikaal of een besluitvormend gesprek daarom lijkt gelezen boek ook bij andere vakken vormen het me van belang om te onderwijzen wat zulke gesprekken natuurlijk een geschikte bijvoorbeeld stimulerende of remmende werkvorm bijdragen in dergelijke gesprekken zijn kees in zo n uitwerking van opinierende gesprek de glopper en erik van schooten r99o zijn ken sta ik overigens in een traditie die voor mij in het behoeftenonderzoek dat voor de cven vooral bepaald wordt door publikaties van uitgevoerd is nagegaan welke kennis en vaar griffioen 1 975 sturm 1975 en rijlaarsdam digheden xnvo en vwo abiturienten op het 1983 gebied van nederlands nodig zouden hebben in de categorie kennis over taal en taalgebruik staat kennis van gesprekstechnieken bovenaan 1995 2 moer 45 globale aanduiding van de les senreeks werpen kopieen met enkele oriënterende teksten en de door mij bedachte discussievra de lessen worden gerealiseerd in 4 xnvo en gen erg origineel zijn mijn onderwerpen niet 5 vwo het geheel vergt tien a dertien lessen maar ik probeer in ieder geval iets actueels aan waarin iedere leerling minstens twee keer te snijden toen in oktober van dit schooljaar deelnemer is en minstens drie keer observatie deze les gegeven werd stond de doodstraf van opdrachten uitvoert dat is exclusief toetsing van damme in de actualiteit daarnaast was er in het schoolonderzoek daarvoor zou je een in de plaatselijke pers veel aandacht voor een viertal lessen meer nodig hebben experiment om in tilburg 100 miljoen gulden schematisch weergegeven ziet mijn lessen beschikbaar te stellen voor het gratis verstrek reeks er als volgt uit ken van hard drugs aan 100 verslaafden die twee onderwerpen vormden de basis voor de a oricntatiefase discussievragen bij het laatste onderwerp luid introductie lessenserie den de vragen wat vind jij van het voorgestel 2 3 4 eerste ronde gesprekken de experiment in tilburg welk beleid zou vol 5 6 7 ontwikkeling beoordelingspunten gens jou gevoerd moeten worden met betrek king tot hard drugsgebruikers en waarom b oefenfas e ik geef de leerlingen de opdracht de teksten 8 keuze gespreksonderwerpen te lezen zich voor te bereiden op een voorlo tweede ronde pig antwoord op de vragen en op de rol van 9 voorbereiding taken gespreksleider iedereen dient voor zichzelf na 10 1 1 12 13 tweede ronde gesprekken te gaan hoe hij het leiden van het gesprek zou aanpakken daarvoor geef ik geen nadere aan c beoordelingsfas e wijzingen pas aan het begin van het groeps 14 1 5 16 17 derde ronde gesprekken gesprek zelf wijs ik de gespreksleider aan iedereen kan het dus worden in de volgende paragrafen ga ik gedetailleerd op de lessen in met de paragraaftitels verwijs ik a 2 3 4 ee rste ronde ge sprekken naar het bovenstaande schema uit dat schema valt af te leiden dat wij op onze school nog toen ik een aantal jaren geleden met deze les geen schoolonderzoek opinierende gesprek senserie begon liet ik de leerlingen die niet ken houden andere scholen gaan wat dat betrokken waren bij het gesprek in een bui betreft al verder ik heb wel ideeën over de tenkring observeren de bespreking daarvan wijze waarop je de toetsing vorm zou kunnen ging wel aardig maar de laatste jaren verloopt geven daar kom ik later nog op terug bij de die nog gemakkelijker omdat ik een paar les toelichting op de lessen gebruik ik voor sen achter elkaar over een videocamera kan beelden uit de in dit schooljaar gerealiseerde beschikken alleen voor deze eerste paar lessen lessen in mijn 4 havo b het lijkt me een stuur ik de overige leerlingen met een

uitge doorsnee 4 havo klas bewerkelijk met 30 breide leesopdracht voor hun literatuurlijst zeer uiteenlopende persoonlijkheden maar naar de schoolbibliotheek zo kan ik rustig van wel oprecht reagerend de gesprekken opnames maken ik haal voor die opnames geen technische of filmische a z introductie lessenseri e hoogstandjes uit ik zet de camera op statief zorg dat alle leerlingen in beeld zijn en laat de in de eerste les leg ik de leerli ngen uit wat de camera verder ongemoeid dat zorgt er ook aard van de gesprekken is die zij zu ll en gaan voor dat de leerlingen al vaak na enkele minu voeren in groepjes van ongeveer zeven leer ten zich nauwelijks meer bewust zijn van de lingen zull en de leerli ngen hun groepsdiscussie opname het gesprek op zich is vaak voor hen voeren al spannend genoeg twee groepen hebben hetzelfde onderwerp aan het begin van de les maak ik pas bekend zodat later in de bespreking een vergelijking wie ik heb uitgekozen als gespreksleider bij de voor de hand ligt ik geef voor beide onder keuze laat ik me vooral leiden door de vraag o f 46 mo e r 1995 2 de desbetreffende leerling voldoende bestand twee video opnames over het onderwerp hard is tegen allerlei mogelijk commentaar in de drugs gebruikt bij de vertoning in les s krij nabespreking gen de leerlingen krijgen dezelfde vragen na het groeps gesprek inventariseer ik de eer voorgelegd als de deelnemers in hun eerste ste reacties van de deelnemers eerst komt de reactie hoe vond je het gaan wat vond je gespreksleider aan bod daarna vullen de ande goed gaan wat vond je opvallend enzo ren aan het gaat daarbij om algemene vragen voorts het verschil tussen de beoordeling van zoals hoe vond je het gaan wat ging de deelnemers en die van de overige leerlingen gemakkelijk moeilijk wat vond je opvallend levert bijna altijd volop aanknopingspunten had je je iets voorgenomen wat voor een voor een gedegen analyse op in de bespreking gespreksleider was je waarom deed je het zo door de overige leerlingen werd gauw duide wat voor een effect had dat deed iedereen op lijk welke positieve elementen in het eerste dezelfde manier mee gaf het gesprekje meer gesprek waren aan te wijzen dat werd nog informatie meer duidelijkheid op welke aangescherpt door de vergelijking met het punten bijvoorbeeld tweede gesprek over hetzelfde onderwerp de reacties van de deelnemers inventariseer een bloemlezing van de reacties van de klas ik alleen maar ze zijn vaak van een eenvoudig genoten niveau dat heeft zeker te maken met het feit dat de leerlingen geen uitleg vooraf gekregen ni cole a ls gesp r e k sle i de r hebben over bijvoorbeeld verschillende rollen nicole stelt wel een vraag maar wijst niemand aan van gespreksleiders bij het eerste gesprek over de anderen reageren zelf hard drugs was nicole de gespreksleider bij de h et was wel gemakkelijk dat er verschil van eerste reacties kwamen de volgende opmer mening was kingen voor bij een stilte stelt n icole een nieu we vraag of ze vat even samen toen een paar hun mening gezegd hadden ging het ze had wel een mening maar kwam daar pas later gesprek gemakkelijker mee ik was zelf tegen het vrij verstrekken dus ik dacht ze gaf als iedereen het eens was tegenwerpingen laat ik het eerst maar van de andere kant laten iedereen kwam evenveel aan het woord bekijken n iet iedereen zei evenveel n aranja was veel stiller iedereen had dezelfde rol want ieder gaf zijn eigen d an de res t mening irene en rob deden toch weer meer dan sandra niet iedereen had dezelfde ro l irene nam het ge en pauline sprek soms over en dat vond ik wel fijn nicole grijpt maar weinig

in ze geeft zelfs als natasja na een tijdje nog steeds het eerste gesprek over hard drugs duurde niets gezegd heeft haar niet een beurt ongeveer 25 minuten het tweede gesprek soms praatten ze door elkaar dan was het moei over hetzelfde onderwerp waarbij cas de lijk te volgen dat was niet zo goed gespreksleider was verliep veel moeilijker en ze doen juist goed mee soms vallen ze allemaal duurde slechts 9 minuten volgens cas lag dat tegelijk in aan het onderwerp en niet aan zijn aanpak na deze gesprekken volgden nog de opna cas als gespreksleider mes van de twee gesprekken over de doodstraf cas begint iedereen een beurt te geven ook daarbij inventariseerde ik telkens de eer dat maakt hij niet echt af want hij reageert zelf ste reacties van de deelnemers genoeg mate steeds op de spreker ri-aal voor de volgende stap de ande re n reagere n maar weinig op elkaar cas gaf te snel zijn eigen mening a 5 6 7 ontwikkel en beoordelings punten thijs geef wel een erg kort antwoord ook toen cas nog doo rvroeg meestal beperk ik me in deze fase tot de bespreking van twee gesprekken waarop we in de opmerkingen en meningsverschillen van uitvoerig ingaan in dit schooljaar heb ik de de leerlingen ligen vrijwel alle aandachts 1995 2 mo er 47 punten opgeslagen die ik tevoren uit de twee cas de vraagste lling in zijn openingszinnen gesprekken heb kunnen destilleren wat dat wat veranderd daarmee verraste hij volgens betreft kun je alle vertrouwen hebben in wat mij zijn gespreksgenoten die zich anders had leerlingen met hun gezond verstand aan vra den voorbereid dat had nogal wat gevolgen gen kunnen genereren het lijkt me een argu voor het gesprek op de tweede plaats kwa ment voor deze nogal inductieve aanpak leer men in het gesprek van nicole verschil lende lingen hebben nu om het maar eens mooi te roll en van deelnemers aardig in beeld de zeggen zelf de beoordelingspunten geproble initiatiefnemer de bespiegelende dwars ligger matiseerd de aanvullende ondersteuner de hulpvoorzit in mijn termen geformuleerd hebben we ter bij een tweede kortere vertoning van de onder andere de volgende aandachtspunten opnames heb ik de leerlingen gevraagd op die besproken twee aspecten te letten wat kan in een opinierend gesprek het voor niet ieder jaar levert de vergelijking van twee deel of het nadeel zijn van een inventariserend opnames zo veel bespreekpunten op in dat rondje geval heb ik nog een variant voor de tweede wat is het effect van herhalen samenvatten vertoning het is eigenlijk een bewerking van doorvragen door de gespreksleider tegenover een idee van bonset en kusters 1 979 dat zij bijvoorbeeld tegenwerpin-gen maken wat is hebben ontwikkeld voor de analyse van lera het effect op de laatste spreker wat is het effect rengedrag z ik pas dat idee enigszin s gewijzigd daarvan op de andere sprekers toe op het gedrag van de gespreksleider na wat voor soort vragen of opmerkingen helpen iedere bijdrage van de gespreksleider zet ik de het gesprek ineens vooruit of geven het verdie videoband stil en bespreek met de leerlingen ping de volgende vier vragen hoe zorgje ervoor dat zo veel mogelijk deel wat doet zegt de gespreksleider nemers zich op verschillende manieren inspan wat is lijkt zijn intentie daarmee nen voor een goed gesprek wat is lijkt het werkelijke effect wat betekent het dat er deelnemers zijn die welke commentaar heb j e nu zijn er betere wat minder aan het woord komen moet je alternatieven die steeds expliciet in het gesprek betrekken ook hierbij vormt de analyse van de interac waar ben je als gespreksleider vooral verant tie het uitgangspunt voor de

vraag op welke woordelijk voor hebben de overige gespreks wijze ontwikkelt de inhoud van het gesprek partners die verantwoordelijkheden niet zich het best met de vierslag van vragen kan waar richt de gespreksleider zich vooral op op ik ook vaak de aandachtspunten die ik boven de groep of op de inhoud op welke wijze opgesomd heb aan de orde stellen vullen de deelnemers hem aan laat hij dat toe met welk gevolg dit gedeelte van de les senreeks heb ik afgesloten met het dicteren van een samenvattende de gemeen s chappelijke noemer bij deze aan aantekening die bij de observaties in de dachts punten is de vraag of alle deelnemers de volgende ronde van gesprekken door de leer gelegenheid krijgen om zo goed mogelijk lingen gebruikt kan worden onder invloed gedachten te ontwikkelen zomenen leerlin van de volgende besprekingen wordt deze lijst ge n aanvankelijk vaak dat in een gesprek vaak nog a a ngevuld samenvattingen all een als afronding kunnen functioneren bij analyse kun je gemakkelijk observatiepunten gespreksleide r gespreksmomenten aanwijzen waarin een geeft duidelijk de vraagstelling aan samenvatting de aanleiding is tot een verdie is duidelijk in procedure ping of een belangrijke aanvulling op het geeft anderen kans om op elkaar te reageren onderwerp nodigt uit tot reacties door samen te vatten vraagt zonodig om verduidelijking twee punten vond ik na de eerste vertoning grijpt alleen in als het nodig is nog wat onderbelicht op de eerste plaats had stimuleert ook door uitnodigend rondkijke n 48 moer 1995 2 maakt d uid elijke gespreksovergange n b 9 voorbereiding take n brengt belangrijke vragen of informatie op nieuw in geeft ruimte aan diverse typen deelnemers op dezelfde wijze als in de eerste ronde van gesprekken worden de leerlingen in vier groe het zal duidelijk zijn geworden dat ik in het pen verdeeld om over een discussie onder begin de meeste aandacht vraag voor de rol werp te spreken nu krijgt iedere groep een van de gespreksleider dat is in het begin voor ander onderwerp de leerlingen moeten zich de leerlingen gemakkelijk omdat je je aan thuis voorbereiden op de discussievragen en dacht dan wat kunt beperken van die de mogelijke gespreksleidersrol gespreksleider kom ik vanzelf op de rol van de deelnemers omdat ik duidelijk kan maken dat daarnaast leg ik in deze les de procedure voor in een opinierend gesprek alle deelnemers de jurybeoordeling van ieder gesprek uit de voor veel facetten van het gesprek verantwoord leerlingen die niet aan het gesprek deelnemen woordelijk zijn en dat veel beoordelings zitten in de buitenkring iedere leerling krijgt punten van een gespreksleider ook voor de als observant twee gespreksdeelnemers toe overige deelnemers gelden geweest als je de gespreksleider in de gaten moet houden let je alleen op hem praktisch b 8 keuze gespreksonderwerpen betekent het dat iedere gespreksdeelnemer door ongeveer vijf medeleerlingen beoordeeld tussen fase n en s hebben de leerlingen enkele wordt de observanten noteren opvallende weken de tijd gekregen om een huiswerk zaken ik verwijs daarbij naar de samenvatting opdracht uit te voeren ze moeten in tweetal van observatiepunten voor de gespreksleider len een discussie onderwerp kiezen daarvoor ook andere opmerkelijke zaken kunnen twee of drie oriënterende leestekstjes verza natuurlijk genoteerd worden melen en enkele discussievragen daarbij for na de discussie moeten de observanten eerst muleren als toelichting bij de opdracht noem individueel een globaal punt voor de beoor ik een aantal onderwerpen van een lijst van deelde leerling

geven daarna bespreken ze knipselmappen die in de openbare bibliotheek groeps-
gewijs de leerlingen die zij gemeen aanwezig zijn ik wijs de leerlingen erop dat de
schappelijk hebben de bedoeling van deze onderwerpen ook zeker dichterbij huis
mogen bespreking is dat zij hun eigen commentaar liggen zo hebben dit jaar twee
enthousiaste kunnen toelichten aanvullen aanscherpen leerlingen de oriënterende
teksten voor hun van een gespreksdeelnemer moet iedere onderwerp zelf
geschreven over johnny s en observant een schriftelijk commentaar uitwer Anita s
het ging bij dat onderwerp over de ken bij de groepjes waarin twee leerlingen neig-
ing mensen in hokjes te plaatsen johnny besproken worden zal ik erop letten dat
de staat voor een ordinaire jongen met het haar taken goed verdeeld zijn kort van
voren en opzij maar van achteren met een matje in de nek gekleed in een glim b
10 11 1 2 1 3 weede ronde gesprekken mend trainingspak Anita is zijn vriendin in
les 81aat ik alle teksten in de klas rouleren de lessen in deze tweede ronde ver-
lopen als de leerlingen noteren hun waardering voor volgt per les komt een groep
aan bod aan het onderwerp als mogelijk gespreksonder begin wijs ik een ge-
spreksleider aan de obser werp op grond van de uitgesproken voorkeu vanten krij-
gen hun gespreksdeelnemer s toe ren kies ik 4 onderwerpen en zorg ervoor dat
gewezen het gesprek kan beginnen het materiaal gekopieerd wordt dit jaar scoor
na het gesprek worden de groepjes ge den de volgende onderwerpen het hoogst
vormd voor de ju ry bespreking intussen be geweld op school wat is er na de dood
spreek ik in de binnenkring met de deelne pesten op school behandeling van coma
mers hun eerste reacties ook geef ik mijn patienten en de eerder vermelde johnny
s en obse rva ties Anita s in een volgende les leveren de observanten hun com-
mentaren bij mij in ik controleer z e 1995 2 mo er 49 op een zorgvuldige uitwerk-
ing en noteer thijs commentaar op thomas eventueel punten waarop ik wil rea-
geren thomas spreekt onduidelijk in het begin stelt de eerste discussie van deze
ronde ging over jeroen een vraag en hij reageert daar met een geweld op school
jeroen was de gespreks uitgesproken mening op daarna is hij even stil leider tho-
mas was een van de deelnemers als maar valt daarna in als joffroi iets zegt hij valt
hem illustratie geef ik enkele commentaren op hen aan weer als hij geen beurt
heeft of krijgt toont hij niet echt de moeite om te luisteren hij let dan niet echt op
nata s ja s c ommen t aar o p je r o e n thomas heeft wel een goed beargumen-
teerde me jeroen ging in het begin van het gesprek netjes een ning waaraan hij
vasthoud t rondje ik vind d at hij dat later best los mocht thomas is relatief veel
aan het woord op joffroi laten na elke keer als jeroen een vraag stelt geeft hij een
h ij maakte in het begin de indruk dat hij niet pre eigen mening die steeds weer an-
ders is dan die cies wist hoe hij moest beginnen naarmate het van de anderen ge-
spreek verder loopt verdwijnt die indruk maar pluspunten goede mening springt er-
tussen die komt o p het eind weer terug minpunten let niet echt op geen moeite
om op te jeroen hou d t zich aan het begin bij de stellingen le tten maar als de deel-
nemers met argumenten komen punt 7 5 vraagt hij door h a l verwege valt het ges-
p rek stil jeroen weet niet met vrijwel a lle opmerkingen hierboven was wat hij
moet d oen d ennis neemt zijn taak over ik het eens bij jeroen had ik wel twee aan-
vul tij d elijk lingen op de eerste plaats vond ik het jammer h ij vergeet m ijntje en
maureen b eurten te geven dat hij zo weinig gevraagd had naar de eigen in het b

egin komen ze wel aan bod maar later ervaringen met betrekking tot dit onderwerp steeds minder in de nabespreking was gebleken dat dat een als iemand praat kijkt hij hem wel goed aan gemiste kans was op de tweede plaats heb ik h ij vat aan het einde van het gesprek wel na een aangegeven dat jeroen wel genoeg samenvatte stilte samen en sluit het gesprek dan maar dat hij te weinig het besprokene ordende dat laatste is natuurlijk ook niet zo eenvoudig ik vind dat jeroen het best goed gedaan heeft het is wel een sterk punt van een gespreks maar als hij mijntje en maureen er beter bij be leider als hij dat van tijd tot tijd doet trekken had was het gesprek ook beter gelopen bij thomas had ik slechts een aanvulling ik ik geef jeroen een 7 ben het wel met de observaties van thijs eens maar ik heb aangegeven dat ik de toon van k o e n s c o m m e n t a a r o p j e r o e n thomas zijn ongeïnteresseerde houding ten hij begint het gesprek met de stelling dan begint opzichte van gespreksgenoten veel zwaarder hij de vragenronde met joffroi en van daaruit geeft zou laten wegen van mij zou hij daarom zeker hij iedereen een beurt een onvoldoende krijgen deze aanvulling hij laat iedereen zijn mening geven en aan degenen kost maar een paar minuten de geobserveerde die niet zelf het initiatief nemen vraagt hij hun leerlingen krijgen de commentaren uitgereikt mening en eventuele toelichtingen aan het einde en schrijven voor zichzelf de belangrijkste van de eerste stelling vraagt hij of iedereen het opmerkingen over met elkaar eens was en vat dan samen hij kijkt de discussielessen vormen in deze fase geen ook alvast een beetje naar e melie voor hij haar aan aaneengesloten blok soms komt pas na twee het woord liet zodat je kon zien dat hij haar als weken een volgende groep aan bod de proce volgende zou laten spreken in het begin leek het dure is telkens hetzelfde een enkele keer dic erop dat het gesprek meer over pesten zou gaan teer ik een aanvulling op de lijst van observa maar naderhand zakte dit weer af na de stilte die tiepunten zoals na v het gesprek met jeroen dennis doorb rak werd er door hem weer brengt ordening in verschill ende opmerkin samengevat gen en meningen 7 50 moer 1995 2 c beoordelingsfas e ik stel vier beoordelingsschalen voor die door twee onderscheidingen bepaald worden ook al hebben wij op onze school deze vorm op de eerste plaats onderscheid ik inhoud en van mondelinge vaardigheden niet in het vorm op de tweede plaats onderscheid ik schoolonderzoek opgenomen ik wil toch een eigen inbreng en stimulans voor anderen per paar opmerkingen over de toetsing maken beoordelingsschaal kan gekozen worden uit de bij alle problemen die met validiteit cijfers t tot en met 5 voor het uiteindelijke betrouwbaarheid en vereiste toetstijd samen punt kan de totaalscore door 2 gedeeld worden hangen kun je volgens mij eigenlijk maar twee benaderingen kiezen in de eerste benadering dat levert het onderstaande schema op probeer je ervoor te zorgen dat de mondelinge vaardigheden niet getoetst hoeven te i eigen inbreng inhoudelijk worden het effect kan dan zijn dat op veel geeft toegelichte bijdrage scholen mondelinge vaardigheden ook niet geeft nieuwe informatie geeft mening for meer onderwezen zullen worden in de tweede muleert dilemma s alternatieven e d de benadering vind je het onderwijs en de toetsing van mondelinge vaardigheden zo i a 3 4 s belangrijk dat je leert leven met de beperkingen die voor de toetsing gelden vooral op het 2 stimulerend voor anderen inhoudelijk punt van de betrouwbaarheid betekent dat dat nodigt anderen

inhoudelijk uit we moeten roeien met de riemen die we hebben stelt vragen ter verduidelijking scherpt aan ben ordent geeft tegenwerpingen en d uit onderzoek van gert rijlaarsdam 1983 p 5 s t blijkt dat een groep van zes docenten of i 2 3 4 5 ongeveer twintig leerlingen het minimum is voor een betrouwbare beoordeling van een 3 eigen inbreng naar vorm groepje van vier discussianten het hanteren spreekt duidelijk en vlo t van veel beoordelingscategorieren lijkt ook verstaanbaar voldoende concreet geen geen betrouwbaar oordeel te garanderen bij onnodige uitweidingen en d van gelderen en oostdam lees ik dat zelfs deskundige beoordeelaars niet meer dan drie of 1 2 3 4 s vier categorieren kunnen hanteren 1994 p 23 4 stimulerend voor anderen naar vorm voor mij betekent het dat de eerste vraag voor nodig anderen in houding en toon uit mij is of beoordelingsschema s geschikt zijn als luistert aandachtig passende toon en d diagnostisch instrument helpt het beoorde lingsschema om aan de leerling duidelijk te i z 3 4 5 maken waarop hij moet letten daarnaast zijn beoordelingsschema s ook van belang als aan bij dit beoordelingsproces zijn natuurlijk grijpingspunten voor de gedachtenwisseling verschillende varianten denkbaar met twee die tussen leraren onderling moet plaats docenten beoordelen samen met leerlingen vinden welke aspecten vinden we bij de mon beoordelen met behulp van een videocamera delinge vaardigheden van belang waarop beoordelen als de niet deelnemende leerlin moeten we letten in ons onderwijs gen ook bij het schoolonderzoek een analyse moeten schrijven vergelijkbaar met het com in mijn lessenreeks over opinierende gesprek mentaar bij de gesprekken uit de tweede ron ken start ik bij de beoorde li ngspunten met een de zou je hen ook bij het schoolonderzoek open divergente aanpak als leerlingen op die een analyse kunnen laten schrijven de kwali manier verschill ende keren commentaar gege teit van de schriftelijke analyse zou kunnen ven en gekregen hebben zou ik voor een meewegen bijvoorbeeld als bonus malus schoolonderzoek een gecoprimeerde beoor punt bij de eigen prestatie als gespreksdeel delingslijst durven te presenteren nemer 1995 2 moer 51 de leerlingen die in het schoolonderzoek noten en literatuu r gespreksleider zijn geweest zou ik niet in die rol beoordelen voor hen zou een extra ronde een aantal ideeën hiervoor heb ik opgedaan in volgen waarin ze als gewoon deelnemer fun griffio en 1 97 5 bijvoorbeeld de a anze tte n geren voor de analyse van verbale interactie p 84 e v de leidse werkgroep moedertaal na de cven voorstellen didactiek 1 98o sluit hierbij aan met opmer kingen over directieve en non directieve in de eerste paragraaf heb ik aangegeven dat gesprekstechnieken mijn lessenreeks aansluit bij de cvety voorstel om leraren bewust te maken van de didacti len voor mondelinge vaardigheden ik meen sche consequenties van hun eigen taalgedrag dat een dergelijke lessenreeks uitvoerbaar is stelden bonset en kusters de volgende proce voor de docent die er de lestijd voor vrij kan dure voo r maken en die het van harte wil proberen het de leraar reflecteert in 4 stappen over zijn ei lijkt me wel van belang om met docenten gen taalgedrag i hoe is mijn feitelijk taalge onderling ervaringen uit te wisselen onzeker drag 2 we lke onderwijsdoelen streef ik ken heden en problemen te bespreken en beoorde nelijk na 3 welke onderwijsdoelen zou ik lingsmodellen te beproeven will en nastreven 4 wat moet ik dan veran wie verwacht dat het met die cvety voor deren aan mijn taalgedrag stellen niet zo n

vaart zal lopen dient in ieder geval te weten dat ook in de plannen van de bonset h t kusters onderzoek naar vaktaal stuurgroep tinjaar maas de mondelinge op school in mo er 1979 3 p 35 40 en moer vaardigheden prominent vermeld worden in 1 979 5 p 14 21 de nota de tweede fase vernieuwt 1994 het cv e ty rapport eindverslag van de commissie komt het vakonderdeel niet alleen voor bij de vernieuwing eindexamenprogramma s nederlandse beschrijving van het programma voor neder taal en letterkunde vwo en h a v o den haags lands ook bij de algemene vaardighe den lees i99i ik diverse formuleringen die rechtstreeks te gelderen a van r oost dam monde linge maken hebben met de opinierende gesprekken taalvaardigheid ned erlands bussum coutinho zoals ik die beschreven heb 1 994 beargumenteren van een standpunt in een dis glopper k de en e van schooten de inhoud cussie van de examens nederlands voor havo en vwo bijdragen aan een gesprek of discussie sco rapport 243 amsterdam i99o leiden van een gesprek of discussie griffioen j zegg en sc hap grondslagen en een uit gezamenlijk uitvoeren van een groeps we rking van een didactiek van het nederlands in opdracht het voortg ezet onderwijs groningen wolters reflecteren op het proces van samenwerking bij n oo rdh off 1975 groepsopdrachten leidse werkgroep moedertaal didactiek mo eder wat dat be treft lijkt de cirkel weer rond en taaldida ctiek muiderberg coutinho 1 98o sluit de nota van de stuurgroep verrassend rijlaarsdam g het beoordelen van discussie ge noeg aan bij griffioen 1975 die drie vaardigheid in een samenwerkende groep de verschillende doelen ten aanzien van de dis kleine praat denkg ro ep in levende tal en 386 cussie onderscheidde 1 9 8 3 p 54 6 554 i een vakmatig doel leren dis cussieren hoort bij sturm j leren door praten moer 1975 1 p 2 9 de vergroting van de mondelinge vaardigheid 37 en moer 1976 3 p 1 46 15 7 2 een leerpsycholo gisch doel de discussie past bij stuurgroep profiel tweede fase voortgezet on de vorm van het ontdekkend leren derwijs de tweede fase vernieuwt den haag 3 een sociaal doel een individu moet zich leren 1994 ontwikkelen in samenwerking met anderen in 20 jaar van handboek tot nota vanaf nu graag wat meer uit de praktijk 52 moer 1995 2